

تناقض اشتغال شایسته با یارانه‌گیری

دستمزد به تنهایی باید هزینه زندگی را پوشش دهد

نسرین هزاره مقدم

این روزها همه جابج «کمک‌های معیشتی» و «یارانه» است. قرار است پس از گران شدن حدود ۳۰۰ درصدی بنزین، به حدود ۶۰ میلیون نفر از جمعیت کشور، کمک‌های معیشتی تعلق بگیرد. در همین راستا، در اطلاعیه‌ای که وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی بیست و هفتم آبان ماه منتشر کرده، آمده است: «دولت برای حمایت از معیشت مردم از محل افزایش قیمت بنزین که در برگیرنده ۶۰ میلیون ایرانی است، مبالغ تعیین شده برای اولین گروه از مشمولان طرح شامل ۲۰ میلیون نفر را به حساب آنان واریز خواهد کرد». در ادامه این اطلاعیه آمده است: «همچنین در دو نوبت بعدی تا اوایل هفته آینده ۴۰ میلیون نفر مشمول باقیمانده مبالغ خود را دریافت خواهند کرد.»

با این حساب، سه چهارم جمعیت کشور، ذیل گروه «یارانه‌گیران معیشتی» قرار می‌گیرند. فارغ از این بحث که تا چه میزان مبلغ حمایت‌های معیشتی و یارانه‌های پرداختی برای تامین کسری هزینه‌های طبقات فرودست جامعه کفایت می‌کند، گستره وسیع یارانه‌گیران که بالطبع، کارگران و مزدبگیران را نیز در برمی‌گیرد، در بردارنده یک حقیقت مسلم است: «دستمزدها برای تامین زندگی ماهانه به هیچ وجه کفایت نمی‌کند.»

حقیقت ناکافی بودن دستمزد طبقات مزدبگیر، در تعارض آشکار با الزاماتی است که بر اساس تصویبات سازمان بین‌المللی کار (ILO) در پارادایم «کار شایسته» یا همان Decent Work طبقه‌بندی می‌شود.

مفهوم کار شایسته

مفهوم «کار شایسته» اولین بار در

سال ۱۹۹۹ میلادی از سوی دبیر کل سازمان بین‌المللی کار مطرح شد. او کار شایسته را با تمرکز بر چهار هدف استراتژیک از تقای حقوق بنیادین کار، اشتغال، حمایت اجتماعی و گفت‌وگو اجتماعی مطرح کرده‌اند. هدفی که در بستر ارتقای فرصت‌ها برای زنان و مردان به منظور دستیابی به کار مولد و شایسته در شرایط آزادی، برابری، امنیت و کرامت انسانی حاصل می‌شود.

در این گفت‌وگو، «گفت‌وگو اجتماعی» یا Social Dialogue به معنای برخورداری از تشکل‌های صنفی مستقل و بدون وابستگی به دولت و کارفرما، حق اعتراض صنفی، برخورداری از حق چانه‌زنی سازمانی و همچنین تقویت سه‌جانبه‌گرایی و مشارکت جمعی با شرکای اجتماعی است.

«حمایت اجتماعی» یا Social Support به معنای برخورداری از خدمات بیمه و تامین اجتماعی، بهره‌مندی از غرامت از کار افتادگی و بیمه بیکاری، حمایت از شاغلان در مشاغل غیر رسمی و توانمندسازی معلولان و آسیب‌پذیران اجتماعی است. اما بحث مهم در اشتغال شایسته، برخورداری از «حقوق بنیادین کار» است. مولفه‌های اصلی حقوق بنیادین کار، تساوی مزدها برای زن و مرد در مقابل کار هم‌ارزش، منع تبعیض در اشتغال و حرفه، رعایت حداقل سن کار، ممنوعیت کار کودک و رعایت حداقل دستمزد متناسب با حداقل معیشت است.

با این حساب، یکی از مهم‌ترین شاخصه‌های «شغل شایسته»، کافی بودن حداقل دستمزد برای تامین حداقل معیشت است. این مولفه، هیچ تقارنی با «یارانه‌گیری» و وابستگی

اقتصادی به دولت و ساختارهای حاکمیتی ندارد. به عبارت دقیق‌تر، دستمزد کارگر، بخشی از ارزش افزوده کار اوست که توسط کارفرما در قبال ساعات کاری که کارگر در محل کار می‌گذراند و نیروی کاریدی یا فکری خود را در اختیار سودآوری تولید قرار می‌دهد، به او پرداخت می‌شود. لذا دستمزدی که کارگر دریافت می‌کند باید بتواند حداقل‌های زندگی را تامین کند، در غیر این صورت، الزامات کار شایسته در بازار کار رعایت نشده است.

تصویب سند ملی کار شایسته در ایران

همه این الزامات در حالی در سطح جهان مطرح و گسترش یافته که هیأت دولت در جلسه ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۸ به پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اتاق تعاون ایران و سازمان برنامه بودجه کشور و به استناد قانون برنامه ششم توسعه «سند ملی کار شایسته و سیاست‌های اشتغال مبتنی بر سند ملی کار شایسته» را به تصویب رساند.

در همان زمان، پایگاه اطلاع‌رسانی دولت اعلام کرد که «این سند با هدف نیل به رشد و توسعه اقتصادی بر پایه عدالت نسبت به اعمال سیاست‌های اشتغالی، مهارت‌افزایی و ارتقای دانش حرفه‌ای و حمایت از مشاغل کوچک خانگی و دانش‌بنیان و مبتنی بر کاهش نرخ بیکاری حداقل به میزان هشت درصد سالانه در طول سال‌های اجرای قانون برنامه تنظیم شده است.»

موضوع کار شایسته از جمله احکام مفعول و متروک مانده برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه بود که مجدداً در برنامه ششم توسعه نیز بر ضرورت تدوین و تصویب آن تصریح و تأکید شده بود و بالاخره این کار در ابتدای خردادماه

مانند دستمزد کمکی و حق گفت‌وگو اجتماعی را در راهبردهای اصلی خود به خوبی نهادینه کند و از این نظر به شدت نارسا و ناکافی است.

در متن این سند در مورد کافی بودن دستمزد ذیل اشتغال مولد آمده است: «اشتغال مولد مبتنی بر فراهم کردن فرصت‌های اشتغال برابر برای تمام افراد جویسای کار با درآمد کمکی به منظور تحقق استانداردهای زندگی شرفتمندانه و توسعه اقتصادی و اجتماعی.»

دیدگاه‌ها در مورد اجرایی شدن این سند، گوناگون است. «علی حدیدی» عضو نایب رئیس هیات مدیره سازمان تامین اجتماعی در مورد این سند معتقد است: «سند ملی کار شایسته و راهبرد و سیاست‌های اجرایی آن اگر در مواعید مقرر و به خوبی اجرایی و عملیاتی شود، می‌تواند نویدگر یک رویکرد و دیدمان (پارادایم) جدید در حوزه تنظیم روابط کار و تامین اجتماعی باشد. از فرازهای مهم این سند سیاست اجرایی پنجم در راهبرد اول مبنی بر «تهیه سازوکارهای لازم برای توسعه پوشش بیمه‌های اجتماعی شاغلین و ارائه آن به مراجع ذیربط» و سیاست‌های اجرایی دوم از راهبرد هشتم دائر بر «تخصا راهکارهای مناسب برای تبدیل مشاغل غیررسمی به رسمی و حمایت پایهای از شاغلین» است که می‌تواند به امنیت شغلی و تعمیم پوشش بیمه‌ای نیروی کار بیانجامد؛ امری که در قانون کار و بندهای الف و ج ماده ۳ قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی مبنی بر گسترش نظام بیمه‌ای و تامین سطح بیمه همگانی برای آحاد جامعه با اولویت دادن به بیمه‌های مبتنی بر بازار کار و اشتغال و اجرای طرح بیمه اجباری مزدبگیران آمده است.»

اما «فرشاد اسماعیلی» کارشناس روابط کار با «ویترینی» خواندن این سند می‌گوید: بررسی سند تصویب شده تحت عنوان سند ملی کار شایسته نشان می‌دهد این سند بسیار فقیر است و از نظر ضمانت اجرا هیچ تمهیدی اندیشیده نشده است. انتظارات از این سند بسیار بیشتر بود اما آنچه ما اکنون مشاهده می‌کنیم کاری ویترونی است. به نظر می‌رسد مانند منشور حقوق شهروندی، در زمینه سند ملی کار شایسته نیز با کاری نمایشی روبه‌رو هستیم و بر این اساس نمی‌توان انتظار داشت تصویب این سند مشکلات کارگران را رفع کند. به گفته او، کار شایسته زمانی ایجاد خواهد شد که فرصت‌های شغلی ایجاد شوند و توسعه پیدا کند، به این معنا که همه جویندگان کار برای دستیابی به شغل فرصت و شانس برابر داشته باشند و لذا این

یکی از ویژگی‌های کار شایسته این است که نه تنها باید دستمزد، هزینه‌ها را تامین کند، بلکه باید حتماً قدرت پس‌انداز هم داشته باشد. اینکه دستمزد کارگر این قدر پایین باشد، که نیازمند یارانه باشد، با حقوق بنیادین کار همخوانی ندارد.

سند، بیشتر در بردارنده ویترونی از حرف‌های خوب، فقط روی کاغذ است. به‌رغم همه این نگاه‌ها، یک واقعیت مسلم در مورد سند کار شایسته وجود دارد: یارانه‌گیری طبقات مزدبگیر و نیازمندی آنها به دریافت یارانه از دولت، نشان‌دهنده ناکافی بودن دستمزد و در نتیجه عدم برخورداری از حقوق بنیادین کار است که با هیچ تعریفی از «کار شایسته» همخوانی ندارد. در واقع چه الزامات ILO در ارتباط با کار شایسته را در نظر بگیریم و چه سند وطنی کار شایسته را مبنی بر برخورداری از اشتغال شایسته، کفایت دستمزد در تامین هزینه‌های حداقلی زندگی است. لاجرم اگر قرار باشد «سند کار شایسته» از یک متن ویترونی فراتر رود و به سندی قابل اجرا بدل شود، اولین گام باید بالا بردن دستمزدها تا مرز عدم نیاز به یارانه‌گیری باشد.

«علی خدایی» عضو کارگری شورای عالی کار با تأکید بر اینکه امیدواریم وعده‌هایی که دولتی‌ها در ارتباط با ثبات قیمت‌ها بعد از گرانی بنزین می‌دهند، عملی شود، در غیر این صورت باید دستمزدها برای سال آینده به گونه‌ای افزایش یابد که هر میزان تورم به‌وجود آمده را پوشش دهد، می‌گوید: با یارانه‌گیری کارگران از اساس مخالفیم. وی در توضیح بیشتر اضافه می‌کند: یکی از ویژگی‌های کار شایسته و در خور این است که نه تنها دستمزد باید هزینه‌ها را تامین کند، بلکه باید حتماً قدرت پس‌انداز هم داشته باشد. اینکه دستمزد این قدر پایین باشد که نیازمند یارانه باشد، به هیچ وجه با حقوق بنیادین کار همخوانی ندارد.

آنچه در طول دهه‌های گذشته اتفاق افتاده، فقط «عقب‌گرد دستمزدی» بوده است. هر بار در هر موج تورمی، دستمزد کارگران از هزینه‌های زندگی عقب‌افتاده است تا جایی که امروز هر تکانه تورمی، کارگران را نیازمند یارانه‌پردازی دولت می‌کند، یارانه‌هایی که حیات و ممت کارگران را به نیروی کار خود بلکه به تلفات ناچیز دولت‌ها وابسته می‌کند.

اخبار کارگری

کارگران نیشکر هفت تپه همچنان حقوق خود را مطالبه می‌کنند
فرماندار شوش: اعتصاب این هفته تمام می‌شود

کارگران بخش کشاورزی شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه روز پنجشنبه سی‌ام آبان ماه، برای پنزدهمین روز با تجمع مقابل فرمانداری شوش پرداخت حقوق معوقه خود را مطالبه کردند. کارگران که تعداد آنها حدود ۵۰۰ نفر بود با حضور مقابل فرمانداری شوش خواستار پرداخت حقوق مرداد، شهریور و مهر امسال خود شدند. به گزارش ایرنا، این تجمع در ساعت ۱۲ ظهر همان روز پایان یافت اما این کارگران در تجمع اعلام کردند اعتراض خود را تا پرداخت حقوق معوقه ادامه می‌دهند. با این حال، فرماندار شوش با بیان اینکه شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه تعطیل نیست، گفت: اعتصاب کارگران سبب توقف فعالیت کارخانه شرکت شده که هفته آینده با پرداخت حقوق کارگران فعالیت‌ها سر گرفته می‌شود. به گزارش تسنیم، عدنان غزی‌بالا شاره به توقف فعالیت کارگران در شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه اظهار داشت: در شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه تعطیل نشده و فقط برخی از واحدهای این شرکت به سبب اعتصاب کارگران به حالت تعلیق درآمده است. وی افزود: کارگران از روز چهارشنبه به سبب عدم دریافت حقوق خود از مدیریت شرکت دست به اعتصاب زدند که سبب متوقف شدن فعالیت‌ها شد. فرماندار شوش ادامه داد: مدیر عامل شرکت اعلام کرده که هفته آینده حقوق معوقه کارگران را پرداخت خواهد کرد که امیدواریم پس از آن فعالیت واحدهای شرکت به حالت عادی بازگردد. بنا بر این گزارش‌ها در حالی که «حسان‌الاسدی» رئیس هیات مدیره شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه چندین پیش از تلاش برای پرداخت حقوق معوقه کارگران این شرکت تا پایان ماه جاری (آبان ماه) خبر داده بود، مدیر عامل شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه روز چهارشنبه هفته گذشته مامور واحدهای این کارخانه به جز واحد حراست را به دلیل اعتصاب و تامین نشدن منابع مالی برای پرداخت حقوق کارگران تعطیل اعلام کرد.

تعداد مردانی که بیمه بیکاری می‌گیرند ۳ برابر زنان است

آمار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نشان می‌دهد تعداد مردانی که بیمه بیکاری دریافت می‌کنند بیش از سه برابر زنان است. به گزارش ایلنا، آمارنامه سال ۹۷ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از طرف مرکز آمار و اطلاعات راهبردی این وزارتخانه منتشر شد. در این آمارنامه به مسائل مختلف مرتبط با این وزارتخانه از جمله روابط کار پرداخته شده است. اطلاعات مربوط به بیمه بیکاری نشان می‌دهد در پایان سال ۱۳۹۷، تعداد کل مقرر بیکاران بیمه بیکاری ۲۶۲ هزار و ۳۰۰ نفر بوده که نسبت به سال قبل از آن ۱۹ درصد افزایش یافته است. از این تعداد ۷۷ درصد به مردان و ۲۳ درصد به زنان اختصاص دارد. در سال ۱۳۹۷، تعداد مقرر بیکاران جدید ۲۵۹ هزار و ۲۸۶ نفر بوده است. از کل مقرر بیکاران جدید ۸۴.۱ درصد متاهل و ۱۵.۹ درصد مجرد بوده‌اند. تعداد قطع مقرر بیکاری طی این زمان ۱۹۲ هزار و ۱۱۷ مورد است. بیشترین علت قطع مقرر مربوط به پایان دوره استحقاق مقرر با تعداد ۱۴۹ هزار و ۸۱ مورد است.

کارگران انبیه فنی راه آهن از اک دو ماه حقوق طلبکارند

پرداخت حقوق و مزایای کارگران شافلر در خطوط انبیه فنی راه آهن اراک با دو ماه تأخیر روبه‌رو شده است.

به گزارش ایلنا، برخی از این کارگران که به صورت قراردادی تحت مسئولیت یک شرکت پیمانکاری در نواحی مختلف، یلی این شهر مشغول کارند با بیان اینکه مهم‌ترین عامل پرداخت نشدن مزد آنها کمبود نقدینگی و نبود منابع مالی است، گفتند: با وجود آنکه اخیراً کارفرما فشار کارگران یک ماه از مطالبات مزدی آنان را به صورت ۵۰ درصدی در دو مرحله پرداخت کرده، اما مشکلات معیشتی ما همچنان باقیمانده است.

این گروه از کارگران افزودند: اگر چه کارگران به صورت ماهانه مزد خود را دریافت می‌کنند اما در عمل در فرآیند پرداخت دستمزد آنها دو ماه تأخیر وجود دارد.

وعیدی و پاداش بازنشستگی هم مثل کارمندان رد می‌شود بنا بر این فیش‌های حقوقی کارگران بازنشسته باید بهبود یابد و شرایط زندگی آنها بهتر شود. پور موسی تأکید کرد: ما می‌گوییم اگر

حقوق سال آینده کارگران و بازنشستگان ترمیم نخواهد شد

در باره طرح همسان‌سازی عیدی بازنشستگان نیز گفت: بر اساس نامه سازمان برنامه و بودجه این طرح نیازمند قانونگذاری و تصویب مجلس است و ما طی نامه‌ای به نمایندگان مجلس این موضوع را اعلام کردیم و کلی تأکون به جریان نینفاده است. پور موسی خاطر نشان کرد: تأکید ما بر همسان‌سازی عیدی بازنشستگان از حیث درآمد بازنشستگان و مستمری بیکران است چون این حقوقی که کارگران بازنشسته می‌گیرند کفاف زندگی آنها را نمی‌دهد. کارگران هنگام بازنشستگی میانگین حقوق دو سال آخرشان محاسبه می‌شود، بن‌خوارباری که برای کارگران ۱۱۰ هزار تومان است برای بازنشستگان ۵۰ هزار تومان است و حق مسکنی که کارگران ۸۰ هزار تومان می‌گیرند به بازنشستگان ۲۲ هزار تومان تعلق می‌گیرد

باید به سمت واقعی‌تر شدن برود. متأسفانه علاوه بر کارگران معیشت بازنشستگان کارگری هم دچار مشکل شده و حقوق بازنشستگی کفاف هزینه‌های دارو، درمان و اجاره مسکن را نمی‌دهد. پور موسی در ادامه با اشاره به تأکید قانون بر همسان‌سازی حقوق بازنشستگان گفت: اجرای طرح همسان‌سازی تنها در مورد عده معدودی از بازنشستگان دولتی انجام شده و در مورد بازنشستگان تامین اجتماعی هم بر اساس اطلاعی که دارم تاکنون صورت نگرفته و نیازمند تامین اعتبار است. وی افزود: با وجود آنکه بند ب ماده ۱۲ قانون برنامه ششم توسعه بر لزوم متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان و مستمری بیکران تأکید کرده ولی عده بسیار کمی را شامل شده در حالی که وقتی قانون وضع می‌کنیم باید آن را اجرا کنیم. این فعال کارگری

یک فعال کارگری بر ضرورت رسیدگی به وضع معیشت بازنشستگان و جمعه کارگری تأکید و ابراز امیدواری کرد: «با در نظر گرفتن واقعیت‌های امروز و معیشت کارگران و بازنشستگان، در جهت ترمیم حقوق و دستمزد سال آینده اقدام شود.»

رحمت‌اله پور موسی در گفت‌وگو با ایسنا، با تأکید بر ضرورت توجه و رسیدگی به وضع معیشت کارگران به ویژه بازنشستگان کارگری گفت: «ساده ۴۱ قانون کار به صراحت مبنای تعیین حداقل دستمزد را نرخ تورم و سبب معیشت خانوار اعلام کرده است و ما انتظار داریم که با در نظر گرفتن واقعیت‌های امروز و معیشت کارگران و بازنشستگان نسبت به ترمیم حقوق و دستمزد سال آینده اقدام شود. وی گفت: با توجه به افزایش هزینه‌های زندگی دستمزد

خبر

یک فعال کارگری: